

Міністерство освіти і науки України
Національний університет водного господарства та природокористування

Навчально-науковий інститут економіки та менеджменту
Кафедра суспільних дисциплін

07-03-370М

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ

до практичних завдань та самостійної роботи
з навчальної дисципліни

«Етикет і культура спілкування педагога»

для здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) рівня
за освітньо-професійною програмою «Середня освіта (Історія)»
спеціальності 014.03 «Середня освіта (Історія)»
денної та заочної форм навчання

Рекомендовано науково-методичною
радою
з якості ННІЕМ
Протокол № 5 від 21.02. 2023 р.

Рівне – 2023

Методичні вказівки до семінарських занять та самостійної роботи з навчальної дисципліни «Етикет і культура спілкування педагога» для здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) освітнього рівня за освітньо-професійною програмою «Середня освіта (Історія)» спеціальності 014.03 «Середня освіта (Історія)» денної та заочної форми навчання. [Електронне видання] / Кочубей А. В., Олексін Ю. П. – Рівне : НУВГП, 2023. – 32 с.

Укладачі: Кочубей А. В., к.пед.н, доцент кафедри суспільних дисциплін;
Олексін Ю. П., д.пед.н., професор, завідувач кафедри суспільних дисциплін.

Відповідальний за випуск: Олексін Ю. П., д.пед.н., професор, завідувач кафедри суспільних дисциплін.

Керівник (гарант) ОП: Олексін Ю. П., д.пед.н., професор, завідувач кафедри суспільних дисциплін.

© А. В. Кочубей, Ю. П. Олексін, 2023
© НУВГП, 2023

ЗМІСТ

1.	Передмова.....	4
2.	Методичні поради для роботи над дисципліною.....	4
3.	Програма навчальної дисципліни.....	5
4.	Теми практичних занять.....	6
5.	Плани семінарських занять.....	6
6.	Завдання для самостійної роботи.....	28
7.	Методи навчання.....	29
8.	Методи контролю.....	29
9.	Розподіл балів, які отримує аспірант	30
10.	Методичне забезпечення.....	32
11.	Рекомендована література	32
12.	Інформаційні ресурси.....	32

Передмова

Актуальність навчальної дисципліни «Етикет та культура спілкування педагога» у тому, що вона формує у майбутніх фахівців теоретичні знання та практичні компетенції, які дозволять їм ефективно використовувати набуті знання у процесі професійної діяльності.

Предметом вивчення навчальної дисципліни є формування теоретичних знань і практичних навичок професійної діяльності майбутніх вчителів історії.

Мета дисципліни – сприяти формуванню мовленнєвої компетенції майбутніх учителів історії, їх національної культури, мовленнєвої поведінки в певних комунікативних ситуаціях.

Завдання курсу – ознайомити студентів із основними поняттями педагогічного спілкування, етикету та культури спілкування; виробити потребу формування на основі теоретичних знань практичних навичок використання основних правил мовленнєвого етикету і культури спілкування, вміння поєднувати теоретичні знання й практичні навички в життєвих ситуаціях і професійній сфері; зацікавити студентів сучасними проблемами етикету, педагогічного спілкування, культури мовлення для наступного їх дослідження.

Використовуємо такі активні методи навчання: робота в групах, презентації, тренінги, семінар-обговорення (дискусія), ситуативні задачі та навчальні ігри, метод кейсів, моделювання професійної діяльності, проблемно-пошукові методи; метод проектного навчання; методи колективної розумової діяльності; метод застосування новітніх інформаційно-комунікаційних технологій у навчанні та ін.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен **знати:**
предметну галузь професійної діяльності вчителя;
норми української літературної мови та вміння їх застосовувати у практичній діяльності;

правила етикету та культури педагогічного спілкування

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен **уміти:**
вільно і правильно спілкуватися державною мовою, утверджувати національні гуманістичні ідеали, мовне й культурне багатство України;

бути критичним і самокритичним;

поважати погляди представників інших культур, цінувати різноманіття та мультикультурність, враховувати гендерний фактор;

кваліфіковано застосовувати сучасні принципи, підходи, прийоми і засоби формування комунікативної компетентності учнів закладів середньої освіти;

здатність ефективно і компетентно брати участь у різних формах наукової комунікації в професійній сфері.

вільно спілкуватися державною мовою, використовувати її для організації ефективної комунікації та навчання;

2.Методичні поради для роботи над дисципліною

Зміст дисципліни реалізується вивченням трьох блоків: теоретичного, практичного та блоку самостійної роботи.

Напрямами самостійної роботи з вивчення курсу є: вивчення окремих тем та питань, підготовка фіксованих виступів, підготовка до семінарських занять.

Для розуміння аспірантами змісту курсу, системи семінарських занять та самостійного вивчення, форми підсумкового контролю вказівки містять програму навчальної дисципліни, теми і плани семінарських занять, теми самостійної роботи та

вимоги до звіту про її виконання, індивідуальні завдання, питання до модульного контролю, рекомендовану (базову, допоміжну) літературу, інформаційні ресурси.

З метою успішної підготовки до семінарського заняття розділ «Плани семінарських занять» містить тему, вид семінарського заняття, методи, які будуть застосовуватись в процесі проведення семінару, мотивацію навчання, мету, актуалізацію опорних знань, план, основні поняття, зміст узагальнення вивченого, завдання для підготовки до семінарського заняття, контрольні запитання до теми та літературу з вказівкою сторінок вивчення відповідної теми.

Для узагальнення вивченого, успішного виконання завдань контрольних тестів, аспірантам пропонується опрацювання рекомендованої літератури та контрольні запитання для самоперевірки.

3. Програма навчальної дисципліни

Тема 1. Вступ. Природа спілкування. Предмет і завдання дисципліни спеціалізації "Етикет і культура педагогічного спілкування". Спілкування та його аспекти. Функції спілкування. Види і форми спілкування. Етапи спілкування. Невербальні засоби спілкування. Комунікативна ситуація. Учасники спілкувального акту. Комунікативна компетенція. Комунікативні девіації. Основні закони спілкування.

Тема 2. Педагогічне спілкування як вид соціальної взаємодії. Поняття «педагогічне спілкування». Структура педагогічного спілкування. Система комунікативних умінь педагога. Професійні здібності, які визначають ефективність педагогічного спілкування. Особистісні риси педагога, що ускладнюють педагогічне лекція, практичне заняття, самостійна робота

Тема 3. Стилі педагогічного спілкування. Спілкування на підставі захоплення спільною творчою діяльністю. Спілкування на основі дружнього ставлення. Спілкування-дистанція. Спілкування-залякування. Спілкування-загравання.

Тема 4. Риторика й мистецтво презентації в педагогічній діяльності. Поняття про ораторську (риторичну) компетенцію. Прилюдний виступ як важливий засіб педагогічної комунікації. Мистецтво аргументації.

Тема 5. Презентація як різновид публічного мовлення. Навчальна презентація. Культура сприймання публічного виступу. Уміння ставити запитання, уміння слухати

Тема 6. Комунікативні ознаки культури мовлення. Правильність мовлення. Змістовність мовлення. Логічність мовлення. Багатство (різноманітність) мовлення. Точність мовлення. Доречність мовлення. Достатність і зрозумілість мовлення

Тема 7. Фонетичні аспекти культури спілкування. Норми сучасної української літературної вимови. Закони й засоби милозвучності української мови. Акцентуаційні норми сучасної української літературної мови. Артикулювання та інтонування. Мовчання як виражальний засіб спілкування

Тема 8. Лексичні, фразеологічні та граматичні аспекти культури спілкування. Правильний вибір лексичних одиниць у мовленні. Основні фразеологічні порушення правильного мовлення. Морфологічні елементи культури мовлення. Синтаксичні норми культури спілкування

Тема 9. Мовленнєвий етикет та його основні чинники. Поняття про мовленнєвий етикет. Ідіоетнічні особливості як чинник формування мовленнєвого етикету. Регіональна специфіка та мовленнєвий етикет. Гендерні відмінності в спілкуванні. Залежність мовленнєвого етикету від особистості мовця.

Тема 10. Особливості мовного етикету в педагогічному спілкуванні. Етикетні формули вітання. Комунікативні особливості прощання. Етикетні правила звертання. Знайомство та мовленнєвий етикет. Етикетні формули прохання та наказу. Комунікативні особливості побажання.

Тема 11. Мовленнєвий етикет у стандартних ситуаціях педагогічного спілкування. Етикетні формули запрошення. Комунікативні особливості привітання. Етикетні правила подяки. Компліменти та мовленнєвий етикет. Етикетні формули вибачення.

Тема 12. Правила телефонного етикету. Правила етикету під час телефонної розмови. Листування та мовленнєвий етикет.

4. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		Денна форма	Заочна форма
1.	Вступ. Природа спілкування	2	
2.	Педагогічне спілкування як вид соціальної взаємодії	2	2
3.	Стилі педагогічного спілкування.	2	2
4.	Риторика в педагогічній діяльності	2	2
5.	Презентація як різновид публічного мовлення.	2	2
6.	Метод ненасильницької комунікації	2	
7.	Комунікативні ознаки культури мовлення	2	
8.	Фонетичні аспекти культури спілкування. Лексичні, фразеологічні та граматичні аспекти культури спілкування	2	
9.	Мовленнєвий етикет та його основні чинники	2	2
10.	Особливості мовного етикету в педагогічному спілкуванні	2	
11.	Мовленнєвий етикет у стандартних ситуаціях педагогічного спілкування	2	
12.	Правила телефонного етикету.	22	
13.	Мовний «антиетикет» сучасного суспільства.		2
	Разом	26	12

5. Плани практичних занять

Практичне заняття № 1

Предмет дисципліни «Етикет і культура педагогічного спілкування». Природа спілкування

Вид заняття: практичне

Методи: бесіда, діагностика знань, психолого-педагогічне дослідження, самостійна робота

Мета: знати предмет і завдання, етапи розвитку етикету й культури спілкування; спілкування та його аспекти.

вміти здійснювати порівняльний аналіз теорій сучасного етикету та культури спілкування, обґрунтовувати доцільність використання методів і прийомів спілкування, визначати за допомогою тестів рівень здібностей в у галузі практичного етикету, вмінь реально оцінювати власні комунікативні здібності та здібності інших.

Мотивація навчання особистісне і професійне самовдосконалення

Актуалізація опорних знань: контрольні запитання (тестовий контроль) до теми №1 Предмет дисципліни «Етикет і культура педагогічного спілкування». Природа спілкування

План

1. Предмет і завдання дисципліни спеціалізації «Етикет і культура педагогічного спілкування».
2. Спілкування та його аспекти.
3. Функції спілкування. Види і форми спілкування. Етапи спілкування.
4. Невербальні засоби спілкування.
5. Комунікативна ситуація. Учасники спілкувального акту.
6. Комунікативна компетенція. Комунікативні девіації.
7. Основні закони спілкування.

I. Підготуйте відповіді на запитання, виконайте завдання:

1. Що таке спілкування? Які функції виконує спілкування? Яка з них, на ваш погляд, найважливіша?

2. Прочитайте подані вислови відомих людей про спілкування, пригадайте і запишіть 1-2 вислови про спілкування ті, що відомі вам. Який із них вам імпонує найбільше? Чому?

➤ *Єдина відома мені розкіш- це розкіш людського спілкування (Екзюпері)*
➤ *Навчися слухати, і ти зможеш отримати користь навіть з тих, хто говорить погано (Плутарх)*

➤ *Найбільше з достоїнств оратора – не тільки сказати те, що потрібно, але і не сказати того, що не потрібно (Цицерон)*

➤ *Не завжди говори, що знаєш, але завжди знай, що говориш. Клавдій*

➤ *Межі моєї мови означають межі мого світу (Л. Вітгенштейн).*

➤ *Я думаю, близькі стосунки надовго встановлюються тільки між тими, хто може домовлятися фрази один за одного. До біса драми, гарячий секс і боротьбу протилежностей Дайте мені того, з ким завжди можна погомоніти. Дуглас Коупленд (Ей, Нострадамус)*

➤ *Навчися говорити – значить виріс. Навчися мовчати – значить порозумнішав (Бернард Шоу)*

➤ *– Іноді я підслуховую розмови в метро. Або у фонтанчиків з водою. І знаєте що? – Що? – Люди ні про що не говорять (Рей Бредбері. 451 градус за Фаренгейтом)*

2. Які види, форми та етапи спілкування ви знаєте?

3. Як ви розумієте поняття «Невербальні засоби спілкування»? На вашу думку, наскільки важливе (неважливе) невербальне спілкування під час виконання службових обов'язків? Чому?

4. Об'єднайтеся в групи по 2 студенти й підберіть відео на 3-5 хвилин, з прикладом виду невербального спілкування (візуального, акустичного, тактильного). Відео продемонструйте та прокоментуйте.

5. Що потрібно врахувати в процесі підготовки комунікативної ситуації?

6. Як ви вважаєте, яка модель спілкування є найефективнішою для вчителя історії?

Корисні матеріали для виконання завдання.

I. Основними компонентами комунікативної ситуації є:

1) комуніканти;

2) комунікативний намір;

3) місце;

4) час;

5) обставини дійсності.

3 точки зору взаємодії комунікантів у комунікативній ситуації виділяють три фази:

1) встановлення контакту;

2) його підтримка; 3) припинення.

У комунікативних ситуаціях важливо досягти розуміння. Розуміння – не пасивний механічний рух від значення до смислу, це складний цілісний психологічний процес.

У сучасній прагматичній психології виділяють такі рівні розуміння:

1) рівень "зародження розуміння", на якому починається, але ще не усвідомлюється сам процес осмислення;

2) рівень розуміння, що характеризується розмитістю;

3) суб'єктивно пережите осмислення як розуміння: на цьому рівні розуміння суб'єктивно сприймається як уже досягнуте, хоча виразити ми його ще не можемо;

4) рівень чіткого розуміння повідомлення, але без перекладу сприйнятого, зрозумілого на своєму внутрішньому коді;

5) найвищий рівень розуміння, що характеризується "звільненням від скованості словесного формулювання" і можливістю вільного викладення зрозумілої інформації.

II. Стаття «Моделі спілкування та установка вчителя»

<http://studentam.net.ua/content/view/3435/97/>

6. Які складові містить комунікативна компетентність? Назвіть причини невдалої комунікації. Комунікативна компетенція вчителя визначається мінімум трьома складовими. Проаналізуйте їх.

7. Чому люди виступають проти правил, прийнятих у суспільстві? Як ви розумієте поняття «комунікативна девіація»?

Література

1. Волкова Н. П. Професійно-педагогічна комунікація : навч. посіб. К. : ВЦ «Академія», 2006. 256 с. (Альмамагер).
2. Гарькавець С. О., Волченко Л. П. Спілкування в педагогічному процесі : навчальний посібник. Житомир : ТОВ «Видавничий дім "Бук-Друк"», 2021. 100 с.
3. Кочубей А. В., Якубовська С. С. Педагогіка та методика викладання у вищій школі : підручник. Рівне : НУВГП, 2016. 281 с.
4. Малахов В. А. Етика спілкування: Навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів. К. : Либідь, 2006. 386 с.
5. Основи педагогічної майстерності: модульно-рейтинговий підхід / Автор-упорядник О. І. Кіліченко. ІваноФранківськ, 2012. 206 с.
6. Основи професійної етики та естетичної культури: до проведення масових заходів та спортивних змагань : навч. посіб. / за заг. ред. Петрової Г. М., Кумеди Т. А. К. : КНТ, 2012. 192 с.
7. Палеха Ю. І. Етика ділових відносин : навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів. К. : Кондор, 2008. 354 с.
8. Якубовська С. С. Психологія і педагогіка : навч. посібник. Рівне : НУВГП, 2012. 323 с.

Практичне заняття № 2

Педагогічне спілкування як вид соціальної взаємодії

Вид заняття: практичне

Методи: розгорнута бесіда, активні методи навчання, самостійна робота

Мета: знати поняття «педагогічне спілкування». Структура педагогічного спілкування, систему комунікативних умінь педагога.

Вміти на кожному етапі спілкування тактовно та ефективно застосовувати стилі педагогічного спілкування, визначати за допомогою тестів рівень професійних здібностей, які визначають ефективність педагогічного спілкування..

Мотивація навчання особистісне і професійне самовдосконалення

Актуалізація опорних знань : контрольні запитання (тестовий контроль) до теми № 2 Педагогічне спілкування як вид соціальної взаємодії

План

1. Поняття «педагогічне спілкування».
2. Структура педагогічного спілкування.
3. Система комунікативних умінь педагога.
4. Професійні здібності, які визначають ефективність педагогічного спілкування.
5. Особистісні риси педагога, що ускладнюють педагогічне лекція, практичне заняття, самостійна робота

I. Підготуйте відповіді на запитання, виконайте завдання:

1. Як ви розумієте поняття «педагогічне спілкування»?
2. Які ви знаєте правила та формат спілкування вчителя з учнями у соцмережах?
3. Ознайомтеся зі структурою педагогічного спілкування за В. Кан-Каликом (*Кан-Калик В. А. Учителю о педагогическом общении. С. 27. 122*). Наведіть приклади до кожного етапу комунікації, зважаючи на ваш майбутній фах.

Для того щоб навчитися професіонального спілкування, треба чітко уявляти структуру цього процесу, знати, які вміння забезпечують його здійснення, яким чином можна удосконалювати виховний вплив на дітей. За В. Кан-Каликом є чотири етапи комунікації, що становлять структуру педагогічного спілкування

1. *Моделювання педагогом майбутнього спілкування (прогностичний етап). На цьому етапі окреслюють контури майбутньої взаємодії: планують і прогнозують зміст, структуру, засоби спілкування. Змістом спілкування є формування мети взаємодії (для чого?), аналіз стану співрозмовника (чому він такий?) та ситуації (що сталося?). Передбачають також можливі способи комунікації, прогнозують сприймання співрозмовником змісту взаємодії. Вирішальне значення в цьому процесі має цільова установка вчителя. Передусім він повинен подбати про залучення учня до взаємодії, створення творчої атмосфери, а також відкрити простір для прояву його індивідуальності. Це потребує вміння сприймати людину і відповідно оцінювати її.*

2. *"Комунікативна атака". Суть її полягає в завоюванні ініціативи, налагодженні емоційного і ділового контакту. Педагогові важливо володіти технікою швидкого входження у взаємодію, прийомами динамічного впливу. До найефективніших механізмів впливу належать:*

- зараження (підсвідомий емоційний відгук у взаємодії з іншими людьми на підставі співпереживання з ними; має невербальний характер);

- навіювання (цільове свідоме "зараження" однією людиною інших мотиваціями певних дій, змістом чи емоціями переважно за допомогою мовленнєвого впливу на основі некритичного сприйняття інформації);

- переконання (усвідомлений аргументований і вмотивований вплив на систему поглядів індивіда);

- наслідування (засвоєння форм поведінки іншої людини на основі підсвідомої і свідомої ідентифікації себе з нею).

3. Керування спілкуванням. Це свідомо і цілеспрямована організація взаємодії з коригуванням процесу спілкування згідно з його метою. На цьому етапі відбувається обмін інформацією, оцінками інформації; взаємооцінка співерозмовників. Важливою є атмосфера доброзичливості, у якій учень зміг би вільно виявляти своє Я, отримувати позитивні емоції від спілкування. Поступаючись учневі ініціативою, педагог делегує йому право й необхідність самостійного аналізу подій та фактів. Він має виявляти зацікавлення учнем, сприймати інформацію від нього (активно слухати), висловлювати судження, передаючи учневі свій оптимізм і впевненість в успіху, ставити перед ним яскраві цілі, окреслювати шляхи їх досягнення.

4. Аналіз спілкування (етап самокоригування). На цьому етапі зіставляють мету, засоби з результатами взаємодії, моделювання подальшого спілкування.

4. Людина, яка цінує життя не може породжувати дійсність, не приправивши її перцем та сіллю іронії. Адже гумор – це не жарти. Це іскри в очах. Саме таке життєве кредо сповідує відомий американський комедіант, мотиваційний спікер Кенн Кінгтон. **Яке, на вашу думку, значення гумору в процесі педагогічного спілкування?**

5. Підберіть і запишіть 5-10 прикладів гумору, який можна використати під час уроків історії.

6. Проаналізуйте структурування комунікативних умінь на основі функцій педагогічного спілкування. Яка з цих функцій найважливіша та чому?

7. У дослідженнях учених визначено професійні здібності, які визначають успішність педагогічного спілкування: товариськість, емпатія, мовленнєві здібності. **Як ви розумієте ці поняття і чи погоджуєтеся з вищезазначеним твердженням учених? Які професійні здібності ви б додали до переліку і чому?**

8. Учені вирізняють певні психологічні якості педагога, що ускладнюють процес його професійного спілкування: агресивність, конфліктність, боязкість, сором'язливість. **Як ви розумієте ці поняття і чи погоджуєтеся з вищезазначеним твердженням учених? Які б якості ви додали до вищезазначеного переліку і чому?**

9. Що таке педагогічний такт? Наведіть приклади.

10. Підготуйте виступ із презентацією про метод ненасильницької комунікації?

Література

1. Волкова Н. П. Професійно-педагогічна комунікація : навч. посів. К. : ВЦ «Академія», 2006. 256 с. (Альмамагер).
2. Гарькавець С. О., Волченко Л. П. Спілкування в педагогічному процесі : навчальний посібник. Житомир : ТОВ «Видавничий дім "Бук-Друк"», 2021. 100 с.
3. Кочубей А. В., Якубовська С. С. Педагогіка та методика викладання у вищій школі : підручник. Рівне : НУВГП, 2016. 281 с.
4. Малахов В. А. Етика спілкування: Навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів. К. : Либідь, 2006. 386 с.
5. Основи педагогічної майстерності: модульно-рейтинговий підхід / Автор-упорядник О. І. Кіліченко. Івано-Франківськ, 2012. 206 с.

6. Основи професійної етики та естетичної культури: до проведення масових заходів та спортивних змагань : навч. посіб. / за заг. ред. Петрової Г. М., Кумеди Т. А. К. : КНТ, 2012. 192 с.
7. Палеха Ю. І. Етика ділових відносин : навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів. К. : Кондор, 2008. 354 с.
8. Якубовська С. С. Психологія і педагогіка : навч. посібник. Рівне : НУВГП, 2012. 323 с.

Практичне заняття № 3 **Стилі педагогічного спілкування**

Вид заняття: практичне

Методи: бесіда, робота в групах, ситуативні задачі, самостійна робота

Мета: *знати* основні стилі педагогічного спілкування.

Вміти ефективно застосовувати різні стилі педагогічного спілкування.

Мотивація навчання особистісне і професійне самовдосконалення

Актуалізація опорних знань: контрольні запитання (тестовий контроль) до теми №3 «Стилі педагогічного спілкування»

План

1. Спілкування на підставі захоплення спільною творчою діяльністю.
2. Спілкування на основі дружнього ставлення.
3. Спілкування-дистанція.
4. Спілкування-залякування. Спілкування-загравання.

I. Підготуйте відповіді на запитання, виконайте завдання:

1. Проаналізуйте вислови відомих людей про стилі педагогічного спілкування та підберіть 2-3 вислови, які подобаються вам.
 - *Якщо тобі приємно, коли люди уважні й чуйні до твого настрою, смаку, слабкостей, можеш бути впевненим, що увага й чуйність, яку ти виявиш до інших, будуть також усім приємні (Ф. Честерфілд)*
 - *«Обережно доторкуйся до людини. Жити серед людей -- це однаково, що ходити в казковому саду, де навколо тебе найтонші пелюстки квітів із тремтячими краплями роси: треба так торкатися до квітів, щоб не впала на землю жодна крапля...
Школа – святиня і надія народу. У школі навчають не тільки читати, писати, рахувати, мислити, пізнавати навколишній світ, багатства науки і мистецтва. У школі вчать жити» (Василь Сухомлинський)*

2. Проаналізуйте розповідь «Історія про рай і пекло». Яким чином вона стосується теми заняття?

Якось один індійський мудрець звернувся до Господа з проханням показати йому рай та пекло.

Господь погодився і відвів мудреця до великої кімнати. Посеред неї стояв величезний казан з їжею, а навколо нього ходили і плакали голодні та нещасні люди. Люди страждали, бо не могли поїсти, хоча в руках в них були ложки. Але ручки цих ложок були дуже довгі – довші за руки.

«Так, це справді, пекло», – сказав мудрець.

Тоді Господь відвів мудреця до іншої кімнати, що була точнісінько така, як перша. Посеред цієї кімнати стояв такий самий казан з їжею, а люди, які були в кімнатах, тримали точнісінько такі самі ложки. Але люди ці були ситими, щасливими й веселими, бо годували одне одного.

« Та це ж рай! », - вигукнув мудрець.

Питання для обговорення:

- Що відрізняло людей в одній кімнаті від тих, що були в іншій?
- Що допомогло людям у раю бути щасливими?

3. Підготувати інформаційне повідомлення у формі виступу з презентацією «Стилі педагогічного спілкування»

4. Опитувальник для визначення «Домінуючого стилю педагога»

1. Чи вважаєте ви, що дитина повинна:

- а) ділитися з вами своїми думками, почуттями;
- б) говорити вам тільки те, що вона сама захоче;
- в) залишати свої думки й переживання при собі.

2. Якщо учень узяв у іншого учня олівець чи ручку, то ви:

а) щиро з ним поговорите й дасте можливість йому самому прийняти потрібне рішення;

- б) дасте можливість самим дітям розібратись у своїх проблемах;
- в) повідомите про це всім дітям і примусите повернути взяте з вибаченням.

3. Рухливий, іноді недисциплінований учень сьогодні на занятті був зосереджений, азартний і добре виконав завдання. Як ви вчините:

- а) похвалите його і покажете його роботу всім дітям;
- б) проявите зацікавленість, з'ясуєте, чому так добре вийшло сьогодні;
- в) скажете йому: «Завжди б так займався».

4. Учень, заходячи до класу, не привітався з вами. Як ви вчините:

- а) примусите його голосно при всіх привітатися з вами;
- б) не звернете на це уваги;
- в) зразу почнете спілкуватися з учнями не згадуючи про вчинок.

5. Учні спокійно працюють. У вас є вільна хвилина. Що ви робитимете:

- а) спокійно, не втручаючись, спостерігаєте, як вони працюють і спілкуються;
- б) комусь допоможете, підкажете, зробите зауваження;
- в) займетесь своїми справами (записи, перевірка зошитів тощо).

6. Яка точка зору здається вам більш правильною:

- а) почуття, переживання учня, дитини ще поверхові, швидкоплинні й на них не варто звертати особливої уваги;
- б) емоції, переживання учня — важливі фактори, за допомогою яких його можна ефективно навчати й виховувати;
- в) почуття дитини дивовижні, переживання — значущі й до них треба ставитись обережно, тактовно.

7. Ваша вихідна позиція в роботі з дітьми:

- а) дитина — слабка, нерозумна, неосвічена істота, і тільки дорослий може і повинен навчити й виховувати її;
- б) у дитини багато можливостей для саморозвитку. А допомога дорослого повинна бути спрямована на максимальне підвищення активності самої дитини;
- в) дитина розвивається майже некеровано під впливом спадковості й сім'ї, тому головне, щоб вона була здорова, сита і не порушувала дисципліну.

8. Як ви ставитесь до активності самого учня?

- а) позитивно — без неї неможливий повноцінний розвиток;

б) негативно — вона часто заважає цілеспрямовано та планомерно вести навчання й виховання;

в) позитивно, але тільки тоді, коли вона узгоджена з педагогом.

9. Учень не захотів виконувати завдання під приводом, що він уже зробив це раніше. Ваші дії:

а) сказали б: «Ну і не треба»;

б) примусили б виконати роботу;

в) запропонували б інше заняття.

10. Яка позиція, по-вашому, більш правильна:

а) дитина повинна бути вдячною дорослим за турботу про неї;

б) якщо вона не усвідомлює турботи про неї, не цінує її, то це її справа: колись пошкодує;

в) педагог повинен бути вдячним учням за їхню довіру й любов.

Бланк відповідей

Запитання

1 2 345678910

а

б

в

Ключ для обробки відповідей

1	2	345678910
а	2	3223123 1 2
б	3	1312231 2 1
в	1	2131312 3 3

Загальна сума, що характеризує стиль педагога – отримані бали.

25-30 балів – домінує демократичний;

20-24 балів – схильність до авторитарного стилю;

10-19 балів – яскраво виражений ліберальний стиль.

5. На ваш погляд, який стиль педагогічного спілкування є найбільш сприятливим для формування особистості учня? Аргументуйте свою відповідь.

Література

1. Волкова Н. П. Професійно-педагогічна комунікація : навч. посів. К. : ВЦ «Академія», 2006. 256 с. (Альмаматер).

2. Кочубей А. В., Якубовська С. С. Педагогіка та методика викладання у вищій школі : підручник. Рівне : НУВГП, 2016. 281 с.

3. Палеха Ю. І. Етика ділових відносин : навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів. К. : Кондор, 2008. 354 с.

4. Фіцула М. М. Вступ до педагогічної професії : навчальний посібник для студентів вищих педагогічних закладів освіти / Вид. 3-тє, перероб. і доп. Тернопіль : Навчальна книга. Богдан, 2009. 168 с., С. 97–105.

5. Шевчук С. В., Клименко І. В. Українська мова за професійним спрямуванням / 2-ге вид., виправ і доповнен К. : Алерта, 2011 696 с.
6. Якубовська С. С. Психологія і педагогіка : навч. посібник. Рівне : НУВГП, 2012. 323 с.

Практичне заняття № 4 **Риторика в педагогічній діяльності**

Вид заняття: практичне

Методи: міні-виступи, діагностика знань, метод застосування новітніх інформаційно-комунікаційних технологій у навчанні, самостійна робота

Мета: знати основні поняття риторики; застосування мистецтва презентації та риторичних компетенцій в педагогічній діяльності.

Вміти застосовувати в педагогічній діяльності різні види риторичних умінь.

Мотивація навчання особистісне і професійне самовдосконалення

Актуалізація опорних знань: контрольні запитання (тестовий контроль) до теми №4 «Риторика в педагогічній діяльності».

План

1. Поняття про ораторську (риторичну) компетенцію.
2. Прилюдний виступ як важливий засіб педагогічної комунікації.
3. Мистецтво аргументації.
4. Маніпулятивна риторика

I. Підготуйте відповіді на запитання, виконайте завдання

1. Прочитайте нижче поданий текст. текст та проаналізуйте образ оратора та образ аудиторії. Наскільки змінилися ці вимоги тепер. Які ви знаєте методи подолання опору аудиторії?

У класичній риторичній Давньої Греції та Давнього Риму поняття образу оратора належало до головних. Проте спочатку вся увага риторів була звернена на переконливість промови. Далі, з розвитком риторики, увага поширюється на три невід'ємні складники риторичного діяння: оратор – промова – аудиторія.

У давньогрецькій риторичній головним завданням було переконувати слухачів засобами живого слова, отже, домінуючою вимогою до оратора була добродійність, здатність викликати довіру слухачів – оратор мав бути настільки добрим і приємним, щоб люди мимоволі ставали його слухачами, вірили йому. Оскільки антична риторика була міцною сув'яззю логосу (думки і слова), філософії, теорії пізнання світу, то і ритор мав бути високоосвіченою людиною, талановитою й фізично досконалою. Найповніше образ класичного оратора змальовано у трактатах Цицерона про ораторське мистецтво.

З вимог, які ставить Цицерон до ораторів, видно, що найкращим він вважає оратора всебічно розвиненого і полі функціонального, у красномовстві якого знання поєднувалися б з мораллю (етосом), обов'язок – із задоволенням від естетичної насолоди. Талант оратора – це велика праця над удосконаленням свого власного мовлення, постійний пошук чогось нового у сфері риторики, адже яким би майстерним не був оратор, кожна його промова вже виголошена, і як би не спиралася на неї наступна промова, вона мусила мати вже щось своє, нове: в темі чи ідеї, повороті думки, логічних ходах, міркуваннях, аргументах, зустрічних спростуваннях, словесних засобах чи несподіваних фігурах. „Ораторське мистецтво не може бути жалюгідним і блідим, а має бути приємним і розцвіченим найрізноманітнішими предметами, тому

гарному оратору слід багато про що почути, багато чого побачити, багато чого осмислити і засвоїти, а також багато чого перечитати”.

Образ аудиторії. Подолання опору аудиторії

Аудиторія слухачів – це те, заради чого виникла й розвивалася риторика як наука і як педагогічна майстерність, заради чого красномовство сягало вершин досконалості. Слухачі є першою рушійною силою для риторики і в риторичній діяльності.

Слухачі бувають різні: за фахом, освітою, за віком, суспільною роллю, за мораллю, нахилами й уподобаннями, а також за внутрішньою й зовнішньою готовністю слухати чи ні, сприймати чи відхиляти оратора. Проте промовець має завжди пам'ятати головне постійним його завданням має бути намагання досягти переваги над слухачами, оскільки вони завжди є його суддями у фігуральному розумінні. Сучасні численні безславні промовці не можуть досягти успіху тому, що вони не прагнуть до перемоги над слухачами, як прагнули це оратори-класики.

Аудиторія слухачів завжди конкретна, проте умовно існують такі її види: прихильна, байдужа, ворожа (навіть агресивна) і комбінована, що поєднує в собі три попередні.

Оратор має передбачити, як не втратити прихильних, здобути байдужих, заспокоїти агресивних. Для цього потрібні насамперед глибокі знання, які є джерелом красномовства, освіта, говірливість (бажання говорити), швидкість і стислість у нападі, який треба сповнити вишуканістю і благоговиханням, і така ж швидка реакція, щоб самому відбити напад. Аристотель у „Риторичній” називає три причини, що викликають довіру до мовця – „розум, добродієність і доброзичливість”. Цицерон подає й суто практичні поради:

1) вступ має бути не швидким, щоб слухачі могли зрозуміти суть справи, висновки – не повільними й не затягнутими;

2) хто говорить коротко й стримано, може повідомити про щось, але не схвилювати;

3) ненависть приборкують доброзичливістю, озлоблення знищується співчуттям;

4) вправно використаний веселий жарт, дотепний гумор також викликають прихильність слухачів, пом'якшують суворість, показують оратора людиною освіченою й тонкою.

Точних, безпомилкових приписів, як підкорити аудиторію, а тим більше подолати її опір, не може дати жоден ритор. Від оратора вимагається постійний творчий пошук, в т. ч. і у питанні спілкування з аудиторією, подолання її опору.

2. Прочитайте запропонований нижче матеріал і проаналізуйте портрет риторичної особистості педагога, який нам пропонують дослідники проблеми. Створіть сучасний портрет риторичної особистості вчителя історії. У чому його особливість?

Учитель як комунікативний лідер повинен володіти низкою різних знань та вмінь, опис яких може становити **портрет риторичної особистості педагога:**

- вміння розуміти ситуацію спілкування і визначати мету комунікації;
- вміння враховувати соціальні та індивідуальні риси особистості співрозмовника;
- вміння створювати монолог, прогнозувати розвиток діалогу і направляти його у відповідності до мети діяльності та умов спілкування;
- вміння ефективно слухати і читати;
- вміння створювати і підтримувати доброзичливу атмосферу спілкування;
- вміння контролювати емоційний стан адресата і виражати емоції;
- знання етикету та чіткість виконання його правил;

- володіння культурою мови в її нормативному аспекті: знання норм літературної мови і стійкі навички їх застосування у мовленні;
- володіння культурою мовлення в її комунікативному аспекті: вміння реалізувати багатство, точність, логічність, дієвість і виразність мовлення;
- володіння професійною термінологією;
- володіння технікою мовлення;
- володіння невербальними засобами спілкування.

3. Що таке публічний виступ і які його найпоширеніші жанри?

4. Виберіть один із жанрів публічних виступів (повідомлення, доповідь, промова, лекція, бесіда, дискусія) і використовуючи метод аргументації, переконайте нас, що саме цей жанр найефективніший у процесі викладання історичних дисциплін.

5. Що таке маніпулятивна або чорна риторика? Чи погоджуєтесь ви з тим, що запобігти маніпулюванню дозволяють такі стратегії: взяти ініціативу в розмові на себе; не дозволяти вмілому співрозмовнику-маніпулятору порушувати нормальний хід ваших думок на свою користь, тому що «чорна риторика» прагне застосовувати мовні засоби, мета яких полягає в умінні аргументувати і дискутувати, акцентувати та пропагувати таки чином, щоб оратор завжди перемагав, незважаючи на хибність його суджень?

Література

11. Сучасна педагогічна риторика: теорія, практика, міжпредметні зв'язки : зб. наук. праць за матеріалами наук. семінару / за ред. Т. А. Космеди. Львів : ПАІС, 2007. 267 с.
1. Абрамович С. Д., Чікарькова М. Ю. Риторика : навч. посіб. Львів : Світ, 2001. 240 с.
2. Бондаренко Г. Л. Історія педагогічної риторики : навч. посіб. К. : Персонал, 2012. 276 с.
3. Волкова Н. П. Професійно-педагогічна комунікація : навч. посів. К. : ВЦ «Академія», 2006. 256 с. (Альмаматер).
4. Кочубей А. В., Якубовська С. С. Педагогіка та методика викладання у вищій школі : підручник. Рівне : НУВГП, 2016. 281 с.
5. Курінна А. Ф. Розвиток риторичних можливостей особистості в професійній педагогічній діяльності / Корицька Г., Курінна А., Присяжнюк Ю., Путій Т. *Шляхи формування професійної компетентності вчителя-словесника в процесі викладання філологічних дисциплін* : монографія. Запоріжжя : Акцент Інвест-трейд, 2014. С. 30–55.
6. Методика навчання риторики в школі : навч. посіб. /Автор-укладач В. А. Нишета. К. : Центр учбової літератури, 2014. 200 с.
7. Палеха Ю. І. Етика ділових відносин : навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів. К. : Кондор, 2008. 354 с.
8. Фіцула М. М. Вступ до педагогічної професії : навчальний посібник для студентів вищих педагогічних закладів освіти / Вид. 3-тє, перероб. і доп. Тернопіль : Навчальна книга. Богдан, 2009. 168 с. С. 97–105.
9. Шевчук С. В., Клименко І. В. Українська мова за професійним спрямуванням / 2-ге вид., виправ і доповнен. К. : Алерта, 2011. 696 с.
10. Якубовська С. С. Психологія і педагогіка : навч. посібник. Рівне : НУВГП, 2012. 323 с.

Практичне заняття № 5

Презентація як різновид публічного мовлення

Вид заняття: практичне

Методи: міні-виступ та презентація

Мета: *знати* основні поняття презентації, етапи створення презентації; застосування мистецтва презентації в педагогічній діяльності.

Вміти створювати та демонструвати презентації як дієвий супровід заняття або виховного заходу.

Мотивація навчання особистісне і професійне самовдосконалення

Актуалізація опорних знань: контрольні запитання (тестовий контроль) до теми №5 «Презентація як різновид публічного мовлення»

План

1. Навчальна презентація.
2. Культура сприймання презентації.
3. Уміння ставити запитання, уміння слухати

I. Підготуйте відповіді на запитання, виконайте завдання:

1. **Що таке презентація?**
2. **Які ви знаєте види презентації?**
3. **З яких етапів складається презентація?**

4. **Подивіться приклад відеоуроку-презентації до Дня української писемності та мови. Проаналізуйте її переваги та недоліки.** На наступне заняття створіть власну презентацію на тему, дотичну до обраного вами фаху та підготуйтеся до її демонстрації та захисту (https://www.youtube.com/watch?v=yHEgIjZoT24&ab_channel=uchilka.in.ua).

2. **Подивіться відеофільм про презентацію спецкурсу за вибором «Мистецтво презентації». Проаналізуйте презентацію з точки зору дотримання всіх вимог до презентації**

(https://www.youtube.com/watch?v=SkWmlVi3aSk&ab_channel=%D0%9A%D0%B0%D1%84%D0%B5%D0%B4%D1%80%D0%B0%D0%B1%D1%96%D0%B7%D0%BD%D0%B5%D1%81-%D0%BB%D1%96%D0%BD%D0%B3%D0%B2%D1%96%D1%81%D1%82%D0%B8%D0%BA%D0%B8)

3. **Створіть власну презентацію, яка стосується вашої майбутньої професії**

Література

1. Кочубей А. В., Якубовська С. С. Педагогіка та методика викладання у вищій школі : підручник. Рівне : НУВГП, 2016. 281 с.
2. Малахов В. А. Етика спілкування : навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів. К. : Либідь, 2006. 386 с.
3. Основи педагогічної майстерності: модульно-рейтинговий підхід / Автор-упорядник О. І. Кіліченко. Івано-Франківськ, 2012. 206 с.
4. Сучасні технології публічних презентацій. Методичні вказівки до практичних занять та самостійної роботи для здобувачів вищої освіти освітнього ступеня «бакалавр» галузі знань 28 «Публічне управління та адміністрування» спеціальності 281 «Публічне управління та адміністрування» всіх форм навчання / Укл. : Г. В. Старченко. Чернігів : НУ «Чернігівська політехніка», 2021. 39 с.
5. Якубовська С. С. Психологія і педагогіка : навч. посібник. Рівне : НУВГП, 2012. 323 с.

Практичне заняття № 6 Метод ненасильницької комунікації

Вид заняття: практичне

Методи: розгорнута бесіда, активні методи навчання, самостійна робота

Мета: *знати* поняття «ненасильницька комунікація». Метод ненасильницької комунікації, функції методу.

Вміти на кожному етапі спілкування застосовувати метод ненасильницької комунікації, визначати за допомогою тестів рівень комунікації, які визначають ефективність педагогічного спілкування.

Мотивація навчання особистісне і професійне самовдосконалення

Актуалізація опорних знань : контрольні запитання (тестовий контроль) до теми № 6 «Метод ненасильницької комунікації»

План

1. Методи комунікації.
2. Метод ненасильницької комунікації.

I. Підготуйте відповіді на запитання, виконайте завдання:

1. Що таке емоційний інтелект? З яких навичок він складається?

2. Як комунікувати з людьми так, щоб потреби кожного були задоволені? Як цьому допомагає ненасильницька комунікація?

3. Яка мета емоційно зрілого ненасильницького спілкування?

4. З яких 4-х компонентів складається ненасильницьке спілкування?

Охарактеризуйте їх.

5. Проаналізуйте алгоритм ненасильницького спілкування.

Корисні матеріали до питання.

Алгоритм ненасильницького спілкування: ваші почуття (я відчуваю), факт (коли...), потреба (для мене важливо), потреби та почуття іншої людини, прохання або ефективний план дій:

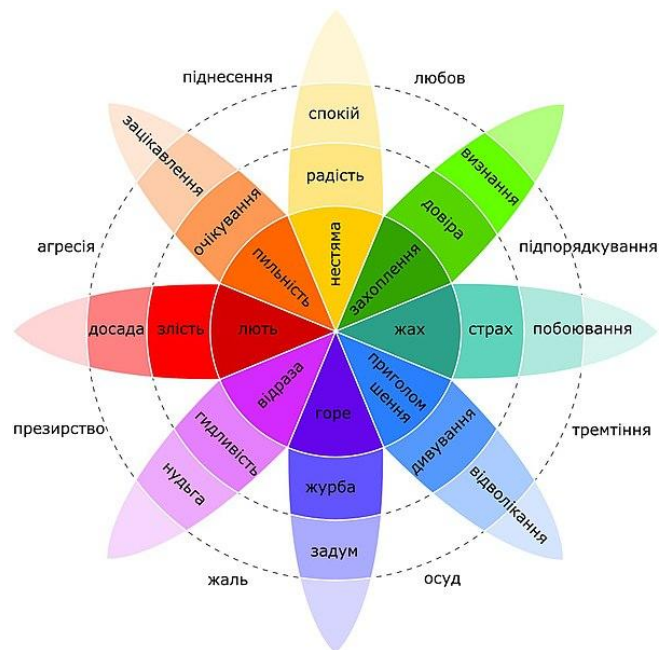
- *Я злюсь...*
- *... коли речі не на своїх місцях...*
- *...тому що для мене важливий порядок у домі, що мою працю поважають.*
- *Я розумію, що для тебе важливий комфорт та твій особистий простір, і тобі важливо підтримувати той порядок речей, який зараз є. Я поважаю твій вибір.*

• *Чи можеш ти прибирати свої речі один раз на тиждень, коли тобі зручно? Коли ми просимо, то маємо бути готовими отримати відмову. Варто пам'ятати про мету комунікації – домовитися, бути гнучкими в наших стратегіях.*

6. Проаналізуйте колесо емоцій (Роберт Плутчик). Яким чином можемо застосувати цю схему у професійній діяльності?

Корисні матеріали до питання.

Американський психолог визначив вісім основних емоцій: гнів, страх, сум, радість, відроза, подив, очікування, довіра. В основі його концепції – розуміння емоцій як еволюційних механізмів, які мають забезпечити кращу адаптацію до зовнішніх умов і ефективно виживання. Роберт Плутчик зобразив емоції у формі кола з вісьмома овалами. Ця схема дає можливість проаналізувати свої почуття, зрозуміти їх і скоригувати.

Література

1. Кочубей А. В., Якубовська С. С. Педагогіка та методика викладання у вищій школі : підручник. Рівне : НУВГП, 2016. 281 с.
2. Малахов В. А. Етика спілкування : навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів. К. : Либідь, 2006. 386 с.
3. Мистецтво миру. Як працює ненасильницьке спілкування. URL: <https://www.the-village.com.ua/village/knowledge/simple-words/291403-mistetstvo-miru-yak-pratsyue-nenasilnitske-silkuvannya>
4. Основи педагогічної майстерності: модульно-рейтинговий підхід / Автор-упорядник О. І. Кіліченко. Івано-Франківськ, 2012. 206 с.
5. Якубовська С. С. Психологія і педагогіка : навч. посібник. Рівне : НУВГП, 2012. 323 с.

Практичне заняття № 7 Комунікативні ознаки культури мовлення

Вид заняття: практичне

Методи: розгорнута бесіда, активні методи навчання, самостійна робота

Мета: знати основні комунікативні ознаки культури мовлення

Вміти на кожному етапі спілкування правильно; логічно, змістовно, точно висловлюватися; застосовувати у процесі спілкування все багатство мовлення; висловлювати думки достатньо й зрозуміло.

Мотивація навчання особистісне і професійне самовдосконалення

Актуалізація опорних знань : контрольні запитання (тестовий контроль) до теми № 7 «Комунікативні ознаки культури мовлення»

План

1. Правильність мовлення.
2. Змістовність мовлення.
3. Логічність мовлення.
4. Багатство (різноманітність) мовлення.

5. Точність мовлення.
6. Доречність мовлення.
7. Достатність і зрозумілість мовлення

I. Підготуйте відповіді на запитання, виконайте завдання:

- 1. Як ви розумієте поняття «правильне мовлення»?**
- 2. Про деяких людей кажуть, що вони мають чуття мови. Що означає мати «чуття мови»? Наведіть приклади.**
- 3. Як виявляється точність у різних стилях мови?**
- 4. З точністю мовлення тісно пов'язана логічність мовлення. Логічність - поняття загальнономовне. Це ознака кожного функціонального стилю. Внаслідок чого вини кають логічні помилки в процесі мовлення?**
- 5. Змістовність мовлення передбачає глибоке осмислення теми й головної думки висловлювання, докладне ознайомлення з різнобічною інформацією з цієї теми, вміння добирати потрібний матеріал та підпорядковувати його обраній темі, а також повноту розкриття теми без пустослів'я чи багатослів'я. Створіть (письмово) змістовний текст про історію вашого міста (села).**
- 6. Прочитайте нижче наведений текст і складіть пам'ятку вчителю історії про те, що недоречно висловлювати в процесі проведення уроків.**

Доречність - це такий добір мовних засобів, що відповідає змістові, характерові, експресії, меті повідомлення. Доречність мовлення-це врахування ситуації мовлення, комунікативних завдань, складу слухачів (читачів), їхнього стану, настрою, зацікавлень. По-іншому цю вимогу можна назвати комунікативною доцільністю. Передусім це використання належних мовних засобів, досягнення стильової відповідності. Наприклад, стандартні типові вислови - кліше доречні у діловому мовленні, але зовсім не доречні в розмовному. У наукових текстах недоречною буде експресивна, емоційно-образна лексика, адже там панують терміни, мова формул, графіків, схем і т. ін. Доречність - це і вміння вибрати форму спілкування (монолог, діалог, полілог), тон, інтонацію спілкування, намагання бути тактовним. Стильова, контекстуальна, ситуаційна доречність свідчитиме про правильну мовленнєву поведінку (<https://studfile.net/preview/5462384/page:5/>).

- 7. За яких умов ми можемо назвати мову чистою? Чи доречно у процесі виконання службових обов'язків вживати діалектизми, просторічну лексику, канцеляризми, запозичення?**

Література

1. Волкова Н. П. Професійно-педагогічна комунікація : навч. посіб. К.: ВЦ «Академія», 2006. 256 с. (Альмаматер).
2. Гарькавець С. О., Волченко Л. П. Спілкування в педагогічному процесі : навчальний посібник. Житомир : ТОВ «Видавничий дім «Бук-Друк»», 2021. 100 с.
3. Основи педагогічної майстерності: модульно-рейтинговий підхід / Автор-упорядник О. І. Кіліченко. Івано-Франківськ, 2012. 206 с.
4. Шевчук С. В., Клименко І. В. Українська мова за професійним спрямуванням / 2-ге вид., виправл. і доповнен. К. : Алерта, 2011 696 с.

Практичне заняття № 8

Фонетичні аспекти культури спілкування. Лексичні, фразеологічні та граматичні аспекти культури спілкування

Вид заняття: практичне

Методи: міні-виступ та презентація

Мета: знати фонетичні аспекти культури спілкування; лексичні, фразеологічні та граматичні аспекти культури спілкування.

Вміти застосовувати лексичні, фразеологічні та граматичні аспекти культури спілкування у процесі професійної діяльності.

Мотивація навчання особистісне і професійне самовдосконалення

Актуалізація опорних знань: контрольні запитання (тестовий контроль) до теми №8 «Фонетичні аспекти культури спілкування. Лексичні, фразеологічні та граматичні аспекти культури спілкування»

План

1. Норми сучасної української літературної вимови.
2. Закони й засоби милозвучності української мови.
3. Акцентуаційні норми сучасної української літературної мови.
4. Артикулювання та інтонування.
5. Мовчання як виражальний засіб спілкування
6. Правильний вибір лексичних одиниць у мовленні.
7. Основні фразеологічні порушення правильного мовлення.
8. Морфологічні елементи культури мовлення.
9. Синтаксичні норми культури спілкування

I. Підготуйте відповіді на запитання, виконайте завдання:

1. Підготувати короткі виступи (2-3 хвилини) з презентаціями за планом заняття.

2. Дайте визначення поняттю «фразеологізми», «історичні фразеологізми».

3. Прочитайте наведені нижче пояснення історичних фразеологізмів.

Підберіть і запишіть 1-2 історичних фразеологізми для використання у професійній діяльності.

➤ *Ганнібал біля воріт - про небезпеку, яка загрожує чомусь чи кому-небудь. Hannibal ad portas (лат.). Вираз римського оратора і державного діяча Цицерона (Цицерон, 106 - 43 до н. е.), який він застосував у промові проти римського полководця Антонія, коли той ішов з армією на Рим, щоб захопити владу. Цицерон порівняв Антонія з карфагенським полководцем Ганнібалом (247-183 до н. е.), який вів непримиренну війну з Римом.*

➤ *Двуликий Янус. Лукава, лицемірна людина. Походження. У римській міфології Янус - бог всякого початку. Його зображали з двома обличчями - молодого людини і старця, які дивляться в протилежні сторони. Одне обличчя звернене в майбутнє, інше - в минуле.*

➤ *Віслик Буридана. Вкрай нерішуча людина, що вагається у виборі між рівноцінними рішеннями. Філософи пізнього Середньовіччя висунули теорію, за якою вчинки живих істот залежать не від їх власної волі, а виключно від зовнішніх причин. Вчений Буридана, що жив у Франції в XIV столітті, підтверджував цю думку таким прикладом. Візьмемо голодного віслика і покладемо по обидві сторони від його морди, на рівних відстанях, дві однакові оберемки сіна. У віслика не виявиться жодної підстави віддати перевагу одній з них інший: адже вони схожі. Він не зможе*

потягнутися ні праворуч, ні ліворуч і в кінці кінців помре з голоду (http://shamadarina.blogspot.com/p/blog-page_10.html).

Література

1. Волкова Н. П. Професійно-педагогічна комунікація : навч. посіб. К.: ВЦ «Академія», 2006. 256 с. (Альмамагер).
2. Гарькавець С. О., Волченко Л. П. Спілкування в педагогічному процесі : навчальний посібник. Житомир : ТОВ «Видавничий дім “Бук-Друк”», 2021. 100 с.
3. Основи педагогічної майстерності: модульно-рейтинговий підхід / Автор-упорядник О. І. Кіліченко. Івано-Франківськ, 2012. 206 с.
4. Шевчук С. В., Клименко І. В. Українська мова за професійним спрямуванням / 2-ге вид., виправ і доповнен. К. : Алерта, 2011. 696 с.

Практичне заняття № 9 Мовленнєвий етикет і його основні чинники

Вид заняття: практичне

Методи: міні-виступ та презентація

Мета: знати основні поняття мовленнєвого етикету.

Вміти застосовувати правила мовленнєвого етикету в процесі професійної діяльності.

Мотивація навчання особистісне і професійне самовдосконалення

Актуалізація опорних знань: контрольні запитання (тестовий контроль) до теми №9 «Мовленнєвий етикет і його основні чинники»

План

1. Поняття про мовленнєвий етикет.
2. Ідіоетнічні особливості як чинник формування мовленнєвого етикету.
3. Регіональна специфіка та мовленнєвий етикет.
4. Гендерні відмінності в спілкуванні.
5. Залежність мовленнєвого етикету від особистості мовця.

I. Підготуйте відповіді на запитання, виконайте завдання:

1. Підготувати короткі виступи (до 5 хвилин) із презентаціями «Поняття про мовленнєвий етикет» і «Регіональна специфіка та мовленнєвий етикет (на прикладах вашого регіону)» .
2. Прочитайте та проаналізуйте нижченаведений текст.

Ідіоетнічні особливості як чинник формування мовленнєвого етикету

Спілкувальний (комунікативний) етикет у вербальному та невербальному виявах — явище загальнолюдське. Водночас йому завше притаманні етнічні особливості, національна своєрідність. Це спричинено, з одного боку, специфікою природно-кліматичних умов, способами господарювання, контактами з іншими народами, впливом релігії, рівнем культурно-цивілізаційного розвитку тощо, а з іншого — "душею народу", його вдачею, темпераментом, ментальністю, національним характером. Наприклад, у мовленнєвому етикеті українців відбито такі риси, як побожність, шану до батьків, до жінки, демократизм, емоційність, естетизм, делікатність та ін. Релігійність і шанобливе ставлення до землі сприяли формуванню лагідної вдачі українця.

Український мовленнєвий етикет — явище прогресивне й суто національне, бо належить рідній мові та відображає національний характер українця, його

ментальність — склад розуму, самобутній спосіб мислення й світосприймання. Це категорія переважно стала. Однак прогрес суспільства вносить корективи, спрямовані на подальше вдосконалення та розвиток. Скажімо, поява радіо, телевізора й телефону зумовила потребу в етикеті спілкування, відповідному для них. І все-таки основа мовного етикету незмінна: утвердження коректності й доброзичливих стосунків між людьми.

Етикет тісно пов'язаний з українською ментальністю. Саме тому простежується певна паралель між вдачею народу та його мовленнєвим етикетом. На мовному рівні ці етнопсихологічні риси українського народу відображаються, зокрема, в тому, що у багатьох етикетних висловах семантичним центром є слова з морфемою добр- (добрий день, добридень, доброго здоров'я, доброго ранку, добродію, люди добрі). Семантика слова "добрий" наголошує на одному з найзагальніших понять моральної свідомості — добру. Окрім цього, існує багато етикетних одиниць, в яких уживаються слова з коренем ласк-, здоров- (з Вашої ласки, ласкаво просимо, здоровенькі були, доброго здоров'я, здрастуйте). Ці вирази своїм значенням демонструють щирість і доброзичливість українського народу.

Ще однією рисою, притаманною для українців, є емоційність. Вона виявляється у модифікаціях етикетних формул — інтонаційній і морфологічній. Як наслідок — широке використання в одиницях етикету демінутивних (пестливих) суфіксів (доброго здоров'ячка, яка Ви гарненька). Вони зафіксовані в усній народній творчості: казках, прислів'ях, піснях.

—До специфічних особливостей української ментальності належить індивідуалізм, тому українська сім'я — індивідуалістична, де кожен член родини — особистість, що прагне до самовияву. Ця особливість також відображена у мовленнєвому етикеті. Так, при колядуванні побажання (віншування) складалось окремо кожному членові сім'ї.

Гостинність українців сприяла утворенню найрізноманітніших етикетних одиниць (ласкаво просимо, при зваляйтеся, частуйтеся, будьте як вдома, заходьте — гостем будете тощо).

—Почуттєвість і вразливість як домінуючі риси української ментальності робили українця співчутливим. Це забезпечувало високу культуру взаємин. Важлива роль належала делікатності та мовній красі спілкування. Делікатність і тактовність не дозволяла українцеві запитувати, скажімо, при зустрічі: "Куди йдете?" Натомість належало запитати: "Чи далеко зібрались?", "Чи втомились?", "Куди доля провадить?"

Українці здавна намагались естетизувати все, що їх оточувало. Це засвідчує орнаменталізований побут (вишивки, прикраси житла, писанки тощо). Орнаментальність властива й етикетному мовленню: дороженька кумасю, милий сватуню, люба подруженько, ласкава дівонько.

Попри шаблонність етикетних фраз і почасти ритуальний характер їх уживання, мовленнєвий етикет має важливе значення для життєдіяльності суспільства і функціонування мови. Саме в цьому найпомітніше виявляються стан мовної культури, духовні вартості, етичні орієнтації суспільства, характер взаємин між людьми.

Комунікативному етикету, як уже зазначалося, притаманна національна своєрідність, ідіоетнічність. Ці національні відмінності ледве помітні або достатньо виразні. Наприклад, ми кажемо "Доброго вечора" тоді, коли вечір уже наступив, сонце зайшло або заходить, а італійці "Доброго вечора" кажуть після другої години дня. Українська етикетна фраза "Сідайте, щоб старости сідали!" іномовній людині нічого не скаже, хоча ми з цієї формули можемо дійти висновку, що у хаті є дівчина, яка може бути "на виданні" або ще зовсім маленька — отже, вітання було жартівливим.

Стратегія ведення етикетної комунікації також національно-культурно зумовлена. Так, українцєві дивно видається заборона на розпитування про дружину, її здоров'я, успіхи, а також про дітей, як трапляється у розмові між чоловіками-адиґами.

Фундамент системи сучасного мовленнєвого етикету становить мовний досвід попередніх поколінь, зафіксований у народних казках, піснях, художній літературі. Тому і не дивно, що у давніх традиціях українського народу змалечку вчити дітей до всіх вітатися та говорити на Ви до старших. В Україні батьки змалку призвичаюють дітей до мовленнєвого етикету. Дитя щойно зіп'ялося на ноги чи навіть ще сидить у колисці, а його вже привчають при зустрічі слухати вітання "Здоров. Росли великий!", а прощаючись, казати "па-па" і з привітною усмішкою махати ручкою.

Етикетне спілкування потребує високого рівня усвідомленості й творчої активності у використанні мовних і позамовних засобів вираження. Для цього належить досконало знати й уміти доречно застосовувати їх у відповідних комунікативних ситуаціях. Уважність, чемність, ввічливість — основні вимоги мовленнєвого етикету (https://studopedia.com.ua/1_386760_Idioetnichni-osoblivosti-yak-chinnik-formuvannya-movlennievogo-etiketu.html).

3. Як виявляються в етикетному спілкуванні гендерні відмінності?

4. Прочитайте нижче поданий текст і запропонуйте власні поради для ділового спілкування вчителів історії різних статей у процесі виконання службових обов'язків.

Правила толерантності в гендерному спілкуванні направлені на пом'якшення конфліктності між особистостями різної статі, на подолання комунікативних бар'єрів, викликаних гендерними стереотипами і різними стилями поведінки статей внаслідок соціалізації. Гендерне спілкування передбачає наявність толерантної свідомості, яка базується на ряді психологічних рис: емпатії або соціальній чутливості, проникливості, яка так необхідна чоловікам і жінкам у їх відносинах.

Американський дослідник Л.Гласс формулює декілька правил ділового спілкування статей на роботі (<https://webcache.googleusercontent.com/search?q=cache:FdgCDIIRLbkJ:https://kie.dcz.gov.ua/publikaciya/genderne-tolerantne-spilkuvannya&cd=3&hl=uk&ct=clnk&gl=ua.>)

Для чоловіків:

1. говорити з жінкою слід, не відводячи погляду і дивлячись прямо на неї;
2. не потрібно перебивати її;
3. частіше реагувати на те, що вона говорить;
4. частіше реагувати мимікою на її слова;
5. утримуватись від наказів і команд;
6. утримуватись від еротичних жартів і виразів;
7. частіше говорити ввічливі слова;
8. не давати порожніх обіцянок та завірень;
9. стримувати гнів і свій норов;
10. не хвалитися.

Для жінок:

1. ніколи не плакати навіть при самих поганих обставинах на роботі;
2. не обговорювати своє або чиесь особисте життя;
3. не використовувати фрази, які нічого не означають;
4. гасити надмірну дратівливість і невдоволеність;
5. не вибачатись, якщо не допущена помилка;
6. бути об'єктивною і не дуже емоційною;
7. слідкувати за тим, наскільки часто посміхаєтесь і киваєте головою;
8. говорити по суті;
9. говорити голосно і впевнено;

10. не приймати відмову, як особисту образу.

Література

1. Волкова Н. П. Професійно-педагогічна комунікація : навч. посів. К. : ВЦ «Академія», 2006. 256 с. (Альмаматер).
2. Гарькавець С. О., Волченко Л. П. Спілкування в педагогічному процесі : навчальний посібник. Житомир : ТОВ «Видавничий дім “Бук-Друк”», 2021. 100 с.
3. Основи педагогічної майстерності: модульно-рейтинговий підхід / Автор-упорядник О. І. Кіліченко. Івано-Франківськ, 2012. 206 с.
4. Шевчук С. В., Клименко І. В. Українська мова за професійним спрямуванням / 2-ге вид., виправ і доповнене. К. : Алерта, 2011. 696 с.
5. Пентилюк М. І. Культура мови і стилістика : пробний підручник для гімназій гуманіст. профілю. К. : Вежа, 1994. 240.

Практичне заняття № 10

Особливості мовного етикету в педагогічному спілкуванні

Вид заняття: практичне

Методи: міні-виступ та презентація

Мета: *знати* основні особливості мовного етикету в педагогічному спілкуванні.

Вміти дотримуватися мовного етикету в процесі педагогічного спілкування.

Мотивація навчання особистісне і професійне самовдосконалення

Актуалізація опорних знань: контрольні запитання (тестовий контроль) до теми №10 «Особливості мовного етикету в педагогічному спілкуванні»

План

1. Етикетні формули вітання.
2. Етикетні правила звертання.
3. Знайомство та мовленнєвий етикет.
4. Комунікативні особливості прощання.
5. Етикетні формули прохання та наказу.
6. Комунікативні особливості подяки та побажання.

I. Підготуйте відповіді на запитання, виконайте завдання:

1. **Що таке етикет? Які ви знаєте та використовуєте формули вітання?**
2. **Підготувати виступ із презентацією на тему «Формули ввічливості в системі мовного етикету українців: знайомство та прощання».**
3. **Які ви знаєте етикетні формули прохання та наказу? Запишіть їх у формі пам'ятки для використання вчителями історії.**
4. **Які ви знаєте етикетні формули подяки? Напишіть подяку та побажання викладачеві, який, на ваш погляд, обрав професію за покликанням.**

Література

1. Волкова Н. П. Професійно-педагогічна комунікація : навч. посів. К. : ВЦ «Академія», 2006. 256 с. (Альмаматер).
2. Гарькавець С. О., Волченко Л. П. Спілкування в педагогічному процесі : навчальний посібник. Житомир : ТОВ «Видавничий дім “Бук-Друк”», 2021.

- 100 с.
3. Основи педагогічної майстерності: модульно-рейтинговий підхід / Автор-упорядник О. І. Кіліченко. Івано-Франківськ, 2012. 206 с.
 4. Шевчук С. В., Клименко І. В. Українська мова за професійним спрямуванням / 2-ге вид., виправ і доповнене. К. : Алерта, 2011. 696 с.
 5. Пентиліук М. І. Культура мови і стилістика : пробний підручник для гімназій гуманіст. профілю. К. : Вежа, 1994. 240.

Практичне заняття № 11

Мовленнєвий етикет у стандартних ситуаціях педагогічного спілкування

Вид заняття: практичне

Методи: міні-виступ та презентація

Мета: *знати* основні поняття мовленнєвий етикет у стандартних ситуаціях педагогічного спілкування

Вміти застосовувати комунікативні особливості привітання; етикетні формули запрошення; етикетні формули вибачення; компліменти та мовленнєвий етикет у процесі професійної діяльності

Мотивація навчання особистісне і професійне самовдосконалення

Актуалізація опорних знань: контрольні запитання (тестовий контроль) до теми №11 «Мовленнєвий етикет у стандартних ситуаціях педагогічного спілкування»

План

1. Комунікативні особливості привітання.
2. Етикетні формули запрошення.
3. Етикетні формули вибачення.
4. Компліменти та мовленнєвий етикет.

I. Підготуйте відповіді на запитання, виконайте завдання:

1. Підготувати виступ із презентацією на тему «Комунікативні особливості привітання у діловому спілкуванні українців».
2. Які ви знаєте етикетні формули запрошення? Напишіть запрошення на батьківські збори від імені класного керівника.
3. Які ви знаєте етикетні формули вибачення? Запишіть їх у формі пам'ятки для використання вчителями історії.
4. Що таке комплімент? Підготуйте міні-лекцію «Комплімент у спілкуванні українців».
5. Чи доречно вживати компліменти у діловому спілкуванні? Аргументуйте.

Література

1. Волкова Н. П. Професійно-педагогічна комунікація : навч. посів. К. : ВЦ «Академія», 2006. 256 с. (Альмаматер).
2. Гарькавець С. О., Волченко Л. П. Спілкування в педагогічному процесі : навчальний посібник. Житомир : ТОВ «Видавничий дім "Бук-Друк"», 2021. 100 с.
3. Основи педагогічної майстерності: модульно-рейтинговий підхід / Автор-упорядник О. І. Кіліченко. Івано-Франківськ, 2012. 206 с.

4. Шевчук С. В., Клименко І. В. Українська мова за професійним спрямуванням / 2-ге вид., виправ і доповнене. К. : Алерта, 2011. 696 с.
5. Пентиліук М. І. Культура мови і стилістика : пробний підручник для гімназій гуманіст. профілю. К. : Вежа, 1994. 240.

Практичне заняття № 12 **Правила телефонного етикету**

Вид заняття: практичне

Методи: міні-виступ та презентація

Мета: *знати* основні правила телефонного етикету

Вміти будувати ділову телефонну розмову.

Мотивація навчання особистісне і професійне самовдосконалення

Актуалізація опорних знань: контрольні запитання (тестовий контроль) до теми №12 «Правила телефонного етикету»

План

1. Правила етикету під час телефонної розмови.
2. Листування та мовленнєвий етикет.

I. Підготуйте відповіді на запитання, виконайте завдання:

1. Назвіть, з яких етапів складається ділова телефонна розмова? Охарактеризуйте їх.
2. Проаналізуйте правила культурної поведінки під час телефонної розмови.
3. Підготуйте виступ із презентацією «Мобільний телефонний етикет».
4. Змодельуйте ділову телефонну розмову вчителя і учня.

Література

1. Волкова Н. П. Професійно-педагогічна комунікація : навч. посіб. К. : ВЦ «Академія», 2006. 256 с. (Альмамагер).
2. Гарькавець С. О., Волченко Л. П. Спілкування в педагогічному процесі : навчальний посібник. Житомир : ТОВ «Видавничий дім “Бук-Друк”», 2021. 100 с.
3. Шевчук С. В., Клименко І. В. Українська мова за професійним спрямуванням / 2-ге вид., виправ і доповнене. К. : Алерта, 2011. 696 с.
4. Пентиліук М. І. Культура мови і стилістика : пробний підручник для гімназій гуманіст. профілю. К. : Вежа, 1994. 240.

Практичне заняття № 13 **Мовний «антиетикет» сучасного суспільства**

Вид заняття: практичне

Методи: міні-виступ та презентація

Мета: *знати*, що містить поняття мовний «антиетикет»

Вміти спілкуватися без порушень мовних етикетних норм

Мотивація навчання особистісне і професійне самовдосконалення

Актуалізація опорних знань: контрольні запитання (тестовий контроль) до теми №13 «Мовний «антиетикет» сучасного суспільства»

План

1. Мовленнєвий етикет українців
2. Антиетикет у спілкуванні
3. Інвективна лексика

I. Підготуйте відповіді на запитання, виконайте завдання:

1. Підготувати виступ із презентацією «Мовний етикет українців: історія та сьогодення» (до 10 хвилин)
2. Які фактори визначають формування мовного етикету та його використання?
3. Підготувати виступ із презентацією «Мовний антиетикет українців: історія та сьогодення» (до 10 хвилин)
4. На антиетикетну поведінку мовців впливає інвективна лексика та фраземіка. Як ви розумієте ці поняття?

Література

1. Волкова Н. П. Професійно-педагогічна комунікація : навч. посіб. К. : ВЦ «Академія», 2006. 256 с. (Альмаматер).
2. Гарькавець С. О., Волченко Л. П. Спілкування в педагогічному процесі : навчальний посібник. Житомир : ТОВ «Видавничий дім “Бук-Друк”», 2021. 100 с.
3. Шевчук С. В., Клименко І. В. Українська мова за професійним спрямуванням / 2-ге вид., виправ і доповнене. К. : Алерта, 2011. 696 с.
4. Пентиліук М. І. Культура мови і стилістика : пробний підручник для гімназій гуманіст. профілю. К. : Вежа, 1994. 240.

6. Самостійна робота

	Назва теми	Кількість годин	
		Денна форма	Заочна форма
1	Вступ. Пррода спілкування	10	10
2	Педагогічне спілкування як вид соціальної взаємодії	5	5
3	Стилі педагогічного спілкування.	5	5
4	Риторика й мистецтво презентації в педагогічній діяльності	5	55
5	Презентація як різновид публічного мовлення.	5	
6	Комунікативні ознаки культури мовлення	5	5
7	Фонетичні аспекти культури спілкування	5	5
8.	Лексичні, фразеологічні та граматичні аспекти	10	10

	культури спілкування		
9.	Мовленнєвий етикет та його основні чинники	10	10
10.	Особливості мовного етикету в педагогічному спілкуванні	10	10
11.	Мовленнєвий етикет у стандартних ситуаціях педагогічного спілкування	10	10
12.	Правила телефонного етикету.	10	10
13.	Мовний «антиетикет» сучасного суспільства	10	10
	Разом	100	100

7. Методи навчання

При викладанні навчальної дисципліни «Етикет і культура спілкування педагога» використовуються пояснювально-ілюстративні з використанням мультимедійних презентацій та проблемні методи навчання із застосуванням: робота в групах, презентації, тренінги, семінар-обговорення (дискусія), ситуативні задачі та навчальні ігри, метод кейсів, моделювання професійної діяльності, проблемно-пошукові методи; метод проектного навчання; методи колективної розумової діяльності; метод застосування новітніх інформаційно-комунікаційних технологій у навчанні та ін.

8. Методи контролю

Поточний контроль знань аспірантів з навчальної дисципліни «Вступ до спеціальності» проводиться в усній та тестовій формах. Контрольні завдання за змістовим модулем включають тестові питання.

Основними критеріями, що характеризують рівень **компетентності** аспіранта при оцінюванні результатів поточного та підсумкового контролів є:

- виконання всіх видів навчальної роботи, що передбачені робочою програмою навчальної дисципліни;
- глибина і характер знань навчального матеріалу за змістом навчальної дисципліни, що містяться в основних та додаткових рекомендованих літературних джерелах;
- вміння аналізувати явища, що вивчаються у їх взаємозв'язку і розвитку;
- характер відповіді на поставлені питання (чіткість, лаконічність, логічність, послідовність тощо);
- вміння застосовувати теоретичні положення під час розв'язання практичних задач;
- вміння аналізувати достовірність одержаних результатів.

Оцінювання результатів поточної роботи (завдань, що виконуються на практичних заняттях та консультаціях, результати самостійної роботи здобувачів) проводиться за такими критеріями (у % від кількості балів, виділених на завдання із заокругленням до цілого числа):

- 0% - завдання не виконане;
- 40% - завдання виконане частково та містить суттєві помилки методичного або розрахункового характеру;
- 60% - завдання виконане повністю, але містить суттєві в розрахунках або методиці;

80% - завдання виконане повністю і вчасно, проте містить окремі несуттєві недоліки (розмірність, висновки, оформлення тощо);

100% - завдання виконане правильно, вчасно і без зауважень.

Контроль самостійної роботи з тем і питань, які не розглядалися під час аудиторних занять здійснюється шляхом:

- перевірки викладачем наявності текстів законспектованих тем і питань (лекційний конспект);
- включення питань тем самостійного вивчення до поточних тестових контролів знань (тести);
- включення питань тем самостійного вивчення до підсумкового контролю (тести).

Підсумковий контроль знань відбувається на заліку у вигляді тестів. Усі форми контролю включено до 100-бальної шкали оцінювання.

У процесі вивчення дисципліни «Вступ до спеціальності» здобувач зобов'язаний дотримуватись академічної доброчесності відповідно до Кодексу честі наукових, науково-педагогічних, педагогічних працівників НУВГП. (<http://nuwm.edu.ua/strukturni-pidrozdili/vyo/dokumenty>)

У випадку виявлення викладачем порушення відповідних положень Кодексу честі під час контрольних заходів (списування, виконання індивідуального завдання не за варіантом тощо); некоректні посилання на цитовані джерела літератури; фальсифікація результатів виконання завдання, він має право реагувати на такі порушення та анулювати результати роботи здобувача, отримані в процесі вивчення дисципліни.

Здобувач має право на оскарження оцінки, подачу апеляції та усунення виявлених порушень.

9. Розподіл балів, які отримують студенти

5													Залікови й модуль 1-2	Сума
Змістовий модуль № 1				Змістовий модуль № 2										
20				40										
Теми 1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13		
5	5	5		5	5	5	5	5	5	5	5	5		

Шкала оцінювання навчальних досягнень студентів

Види занять	Бали
1. Поточна складова оцінювання	
1.1. Вступ. Природа спілкування	5
1.2. Педагогічне спілкування як вид соціальної взаємодії	5
1.3. Стили педагогічного спілкування.	10
1.4. Риторика й мистецтво презентації в педагогічній діяльності	10
1.5. Презентація як різновид публічного мовлення.	10

1.6. Комунікативні ознаки культури мовлення	5
Фонетичні аспекти культури спілкування	5
1.8. Лексичні, фразеологічні та граматичні аспекти культури спілкування	5
1.9. Мовленнєвий етикет та його основні чинники	5
1.10. Особливості мовного етикету в педагогічному спілкуванні	10
1.11. Мовленнєвий етикет у стандартних ситуаціях педагогічного спілкування	10
1.12. Правила телефонного етикету.	10
1.13. Мовний «антиетикет» сучасного суспільства.	10
1.14 Самостійна робота	100
Всього поточна складова оцінювання:	60
2. Підсумкова складова оцінювання	
1.1. Модульний контроль №1	20
1.2. Модульний контроль №2	20
Всього підсумкова складова оцінювання:	40
Разом:	100

Шкала оцінювання

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка за національною шкалою	
	Для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90–100	відмінно	Зараховано
82–89	добре	Зараховано
74–81		
64–73	задовільно	Зараховано
60–63		
35–59	незадовільно	не зараховано з можливістю повторного складання
0–34	незадовільно	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням курсу

10. Методичне забезпечення

Методичне забезпечення навчальної дисципліни «Етикет та культура спілкування педагога» включає:

1. 07-03-370М Методичні вказівки до семінарських занять та самостійної роботи з навчальної дисципліни «Етикет і культура спілкування педагога» для здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) освітнього ступеня, спеціальності 014.03 «Середня освіта (Історія)» освітньо-професійної програми «Середня освіта (Історія)» денної форми навчання [Електронне видання] / А. В. Кочубей, Ю. П. Олексін. Рівне : НУВГП. 2023. 32 с.

2. Конспекти лекцій.

3. Кочубей А. В., Якубовська С. С. Педагогіка та методика викладання у вищій школі : навч. посібник. Рівне : НУВГП, 2017. 292 с.

4. Засоби підсумкового контролю (комп'ютерна програма тестування)

11. Рекомендована література

Базова

1. Волкова Н. П. Педагогіка : посібник для студентів вищ. навч. закладів. К. : „Академія”, 2001. 576 с.

2. Гончаренко С. У. Український педагогічний словник. К. : Либідь, 1997. 376 с.

3. Завацька Л. М. Технології професійної діяльності соціального педагога : навч. посібник для ВНЗ. К. : Видавничий Дім «Слово», 2008. 240 с.

4. Мойсеюк Н. Є. Педагогіка : навч. посіб. / 3-є вид. К., 2001. 608 с.

5. Шевчук С. В., Клименко І. В. Українська мова за професійним спрямуванням / 2-ге вид., виправ і доповнене. К. : Алерта, 2011. 696 с.

Допоміжна

1. Кочубей А. В., Прохоров Б. І. Психологія : навчальний посібник. Рівне : НУВГП, 2011. 193 с.

1. Максименко С. Д., Євтух М. Б., Цехмістер Я. В., Лазуренко О. О. Психологія та педагогіка : підручник. К. : Видавничий Дім «Слово», 2012. 584 с.

2. Якубовська С. С. Психологія і педагогіка : навчальний посібник. Рівне : НУВГП, 2012. 324 с.

Інформаційні ресурси

1. Законодавство України. URL: <http://www.rada.kiev.ua/>

2. Національна бібліотека ім. В.І. Вернацького. URL: <http://www.nbu.gov.ua/>

3. Наукова бібліотека НУВГП (м. Рівне, вул. Олекси Новака, 75). URL: <http://nuwm.edu.ua/naukova-biblioteka> (інформаційні ресурси у цифровому репозиторії).

4. Освіта.UA: Освіта в Україні та за кордоном. URL: <http://osvita.ua/>

5. Вища освіта. URL: http://osvita.ua/legislation/Vishya_osvita/

6. Обласна наукова бібліотека (м. Рівне, майдан Короленка, 6). URL: <http://www.lib.rv.ua/>

7. Рівненська централізована бібліотечна система (м. Рівне, вул. Київська, 44). URL: <http://www.cbc.rv.ua/>.